

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.12.1966, sp. zn. 5 Cz 145/66, ECLI:CZ:NS:1966:5.CZ.145.1966.1

Číslo: 40/1967

Právní věta: Ustanovení občanského zákoníku nepodmiňují společné bydlení v rodinném domku jeho vlastníkem a družkou přivolením národního výboru. Souhlas žalobce s tím, aby se žalovaná jako jeho družka přistěhovala do bytu s ohledem na potřebu vedení společné domácnosti, je dostatečným právním důvodem užívání bytu žalobce žalovanou. Odpadl-li souhlas žalobce k užívání jeho bytu žalovanou (v důsledku změny osobního vztahu mezi účastníky), pozbyla žalovaná důvod k užívání bytu žalobce, přičemž nemá nárok na přidělení náhradního bytu či náhradního ubytování.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.12.1966

Spisová značka: 5 Cz 145/66

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Byt, Hospodaření s byty

Předpisy: 67/1956 Sb. § 40 99/1963 Sb. § 7
§ 104

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 40/1967 sb. rozh.

Ustanovení občanského zákoníku nepodmiňují společné bydlení v rodinném domku jeho vlastníkem a družkou přivolením národního výboru.

Souhlas žalobce s tím, aby se žalovaná jako jeho družka přistěhovala do bytu s ohledem na potřebu vedení společné domácnosti, je dostatečným právním důvodem užívání bytu žalobce žalovanou. Odpadl-li souhlas žalobce k užívání jeho bytu žalovanou (v důsledku změny osobního vztahu mezi účastníky), pozbyla žalovaná důvod k užívání bytu žalobce, přičemž nemá nárok na přidělení náhradního bytu či náhradního ubytování.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. prosince 1966, [5 Cz 145/66.](#))

Účastníci žili spolu jako druh a družka od roku 1960 do poloviny roku 1965; v tomto období bydleli v bytě v rodinném domku v Praze, který je ve spoluvlastnictví žalobce. V průběhu roku 1965 se

seznámil žalobce s jinou ženou, s níž uzavřel manželství; vyzval žalovanou, aby se odstěhovala, a když tak neučinila, podal proti ní žalobu o vyklizení bytu ve lhůtě tří dnů bez nároku na přidělení náhradního bytu či náhradního ubytování.

Obvodní soud pro Prahu 5 žalobě vyhověl. Z odůvodnění rozsudku plyne, že soud prvního stupně nepovažoval žalovanou jako dřívější družku žalobce za oprávněnou užívatelku bytu, a to tím spíše, že se teprve v červnu 1965 vzdala svého práva k bytu v domě v Praze 10 ve prospěch svého ženatého syna.

Městský soud v Praze zrušil rozsudek soudu prvního stupně a zastavil řízení s tím, že věc bude postoupena odboru bytového hospodářství ONV v Praze 5. Soud druhého stupně vycházel v podstatě z toho, že žalovaná nebyla – zejména v době, kdy se přistěhovala do bytu v domku v Praze 5 – příslušníkem rodiny žalobce ve smyslu § 83 zák. č. 67/1956 Sb. a § 39 odst. 1 vyhl. č. 57/1957 Ú. l., a že tedy užívala byt či část bytu žalobce obdobně podnájmu ve smyslu § 40 odst. 1 zák. č. 67/1956 Sb. a § 128 odst. 2 vyhl. č. 57/1957 Ú. l. Z toho, že k podnájmu, popř. k užívání bytu či části bytu žalobce žalovanou obdobnému podnájmu nedal přivolení národní výbor (srov. ustanovení § 40 odst. 1 zák. č. 67/1956 Sb., § 129 odst. 1 vyhl. č. 57/1957 Ú. l.), usuzoval soud druhého stupně, že se žalovaná přestěhovala do bytu v domku v Praze 5 protiprávně (aniž by dbala tehdy platných předpisů o hospodaření s byty). To dovoľovalo podle přesvědčení soudu druhého stupně národnímu výboru, aby vydal již dříve žalované příkaz k vyklizení bytu (§ 57 odst. 2 zák. č. 67/1956 Sb., § 170 odst. 1 vyhl. č. 57/1957 Ú. l.); stejné oprávnění – a to dokonce výlučné – náleží národnímu výboru podle nyní platných předpisů (§ 157, § 394, odst. 3 o. z., § 37 odst. 1 zák. č. 41/1964 Sb.). Za takového stavu dospěl soud druhého stupně k závěru, že projednání žaloby a rozhodnutí o ní brání nedostatek pravomoci soudu.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu rozhodl, že usnesením Městského soudu v Praze byl porušen zákon a toto rozhodnutí zrušil.

Z odůvodnění:

Rozhodnutí soudu druhého stupně je založeno na právním názoru, že k užívání bytu druha družkou (a naopak) bylo třeba podle předpisů, platných v době, kdy se žalovaná přistěhovala do bytu v domku v Praze 5, přivolení národního výboru, a že nedostatek takového přivolení – když pro druha a družku neplatila výjimka v druhé větě § 40 odst. 1 zák. č. 67/1956 Sb. – způsobil, že šlo o protiprávní nastěhování do bytu druhy (družky). Ovšem tento právní názor soudu druhého stupně je zdůvodnitelný toliko z hlediska samotného ustanovení § 40 odst. 1 zák. č. 67/1956 Sb.), avšak neobstojí z hlediska jiných ustanovení předpisů o hospodaření s byty, která se nějakým způsobem dotýkala poměrů druha a družky, a ve světle některých specifických rysů vzájemného vztahu druha a družky jako vztahu, s nímž společnost i právní řád počítají, byť jej z pochopitelných důvodů nepokládají za vhodnou formu společenství muže a ženy.

Z hlediska jiných ustanovení předpisů o hospodaření s byty, která se nějakým způsobem dotýkala druha a družky, bylo významné především ustanovení § 50 odst. 2 zák. č. 67/1956 Sb., popř. ustanovení § 150 odst. 2 vyhl. č. 57/1957 Ú. l. (vycházející z ustanovení § 393 o. s. ř. z roku 1950), které poskytovalo účinnou ochranu družce (druhovì) pro případ smrti druha (družky). Na družku zemřelého druha (a naopak), která žila se zemřelým druhem ve společné domácnosti nejméně rok před jeho smrtí a starala se o společnou domácnost, přecházelo právo zemřelého druha z nájemní smlouvy (§ 393 odst. 1 o. s. ř. z roku 1950); takové právní důsledky by neměla podle zákona smrt druha (družky) pro družku (druha), jestliže by bylo nastěhování družky (druha) do bytu druha (družky) bez přivolení národního výboru ve smyslu § 40 odst. 1 zák. č. 67/1956 Sb. a § 129 odst. 1 vyhl. č. 57/1957 Ú. l. protiprávním jednáním.

Specifické rysy vzájemného vztahu druha a družky, který má povahu osobního vztahu mezi občany, se neprojevují pouze ve sféře rodinné a majetkové, nýbrž i ve sféře bytové. Existence vztahu druha a družky předpokládá vedení společné domácnosti, nikoli např. oddělené užívání části bytu; již to svědčí pro závěr, že bydlení osoby, která žije s uživatelem bytu (podobně s vlastníkem rodinného domku v bytě v jeho domku) ve vztahu druha a družky, nebylo užívání bytu či části bytu obdobným podnájmu ve smyslu § 40 odst. 1 zák. č. 67/1956 Sb. a § 128 odst. 2 vyhl. č. 57/1957 Ú. l. Vzhledem k tomu k užívání bytu druha družkou (a naopak) nebylo třeba podle předpisů, platných v době, kdy se žalovaná přistěhovala do bytu v domku v Praze 5, přivolení národního výboru; ostatně není bez významu, že nebyl dán žádný obecný zájem na zásazích společnosti do vztahů druha a družky, k nimž by docházelo, jestliže by vydávaly národní výbory příkazy k vyklizení družky z bytu druha (či naopak) bez ohledu na vzájemný vztah druha a družky a bez toho, že byl nastěhováním družky do bytu druha (či naopak) ohrožen hlavní cíl bytové politiky národních výborů – náležité využití a spravedlivé rozdělení bytového prostoru.

Z těchto důvodů vyplývá, že souhlas žalobce s tím, aby se žalovaná jako jeho družka přistěhovala do bytu v domku v Praze 5, s ohledem na potřebu vedení společné domácnosti byl dostatečným důvodem užívání bytu žalobce žalovanou; přes nedostatek přivolení národního výboru nebylo jednání žalované v rozporu se zákonem. Teprve později, když odpadl souhlas žalobce k užívání jeho bytu žalovanou (v důsledku změny osobního vztahu mezi účastníky), pozbyla žalovaná důvod k užívání bytu žalobce, přičemž nemá nárok na přidělení náhradního bytu či náhradního ubytování.

Tento právní názor – jmenovitě pokud jde o byt vlastníka rodinného domku, jak je tomu v případě žalobce – není v rozporu ani s nyní platnými předpisy; ustanovení občanského zákoníku nepodmiňují společné užívání bytu v rodinném domku jeho vlastníkem a družkou přivolením národního výboru (srov. ustanovení § 130 a § 115 o. z.).

Městský soud v Praze, který na základě odlišného právního názoru posuzoval nastěhování žalované do bytu v domku v Praze 5 jako protiprávní, a proto s poukazem na nedostatek pravomoci soudu zastavil řízení s tím, že věc bude postoupena odboru bytového hospodářství ONV v Praze 5, porušil zákon v ustanoveních § 7 odst. 1 a § 104 odst. 1 o. s. ř.